

slovenska
filharmonija

FKK 1

abonma 2021/22

**Philipp von
Steinaecker**
dirigent

FILHARMONIČNI
KLASIČNI
KONCERTI

PVC 1 | **Madžarska ligatura**

1. oktober 2021 ob 19.30 (predkoncertni pogovor ob 18.30)

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Béni Csillag dirigent

Tilen Bajec orgle

spored **Ligeti** | **Kodály** | **Sztojanov** | **Liszt**

SMS 1 | **Akord na robčku**

7. in 8. oktober 2021 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Aziz Šohakimov dirigent

Jonian Ilias Kadesha violina

spored **Rimski-Korsakov** | **Stravinski** | **Prokofjev**

SOS 2 | **Pesem ljubezni, spev radosti**

20. oktober 2021 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Michael Wendeborg dirigent

Sae Lee klavir

Cécile Lartigau Martenotovi valovi

spored **Olivier Messiaen**: Simfonija Turangalîla*

Spremljevalni dogodek

SIM 2 | **Sobotna izobraževalna matineja**

s predstavitevijo in razlago Simfonije Turangalîla

16. oktober 2021 ob 11.00

Dvorana Matije Tomca, Zavod sv. Stanislava

FKK 2 | **Commedia dell'arte**

28. in 29. oktober 2021 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Masaaki Suzuki dirigent

Liesbeth Devos sopran

Kenneth Tarver tenor

Jaka Mihelač bariton

spored **Mozart** | **Stravinski**

FKK 1

abonma 2021/22

Mádžar & Madžár

V spomin na dirigenta Antona Kolarja

30. september in 1. oktober 2021 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Philipp von Steinaecker dirigent

Aleksandar Madžar klavir

Miran Kolbl koncertni mojster

FILHARMONIČNI
KLASIČNI
KONCERTI

Joseph Haydn (1732–1809)

Simfonija št. 102 v B-duru, Hob. I:102

Largo – Vivace

Adagio

Menuet: Allegro

Finale: Presto

Béla Bartók (1881–1945)

Koncert za klavir in orkester št. 2

Allegro

Adagio – Presto – Adagio

Allegro molto – Più allegro

Joseph Haydn

**Simfonija št. 104 v D-duru, Hob. I:104,
»Londonska«**

Adagio – Allegro

Andante

Menuet: Allegro

Finale: Spiritoso

Koncert snema in neposredno prenaša program ARS –
3. program Radia Slovenija.

ARS

Po tridesetih letih službovanja pri knezu Nikolaju I. Esterházyju je **Joseph Haydn** postal prevelik dvorni strošek. Anton Esterházy – Nikolajev sin in dedič – ni bil zaljubljen v glasbo tako kot njegov oče, zato je Haydn zapustil tako rekoč lastni orkester, ki mu je bil na voljo na aristokratski posesti, in se preselil na Dunaj. V tem času je že imel izoblikovan in prepoznaven glasbeni slog, pogodbe z uglednimi založniškimi hišami in vpliv po vsej Evropi. Ker službeno ni bil več omejen na Eisenstadt, ga je impresarij Johann Peter Salomon povabil v London, kamor se je skladatelj odpravil leta 1791. V Angliji je dosegel skladateljski, ekonomski, družbeni in zvezdniški višek. Tja se je še enkrat vrnil leta 1794 in ostal poldrugo leto. Med letoma 1791 in 1795 je napisal ducat »londonskih« simfonij, te pa so tudi sklep njegovega simfoničnega ustvarjanja. Polovica jih je nastala v času drugega obiska v Angliji, zadnje tri pa so bile zasnovane za koncert, posvečen Haydnovim skladbam, ki jim je dirigiral sam skladatelj. Za ta dogodek je prejel najvišji honorar v življenju, kar je z navdušenjem zapisal tudi v svoj dnevnik. Toda dnevniškemu zapisu, če je le resničen, manjka še en detajl: med izvedbo **Simfonije št. 102 v B-duru** naj bi med občinstvo padel veličasten lestenec. Kot po čudežu ni bil nihče težje poškodovan, saj se je nesreča zgodila na sredini parterja, medtem ko je poslušalstvo sililo bližje k odru, da bi bolje videlo ali se celo dotaknilo slavnega skladatelja. Delo bi si po tem dogodku zaslužilo ime »Čudež«, vendar je bila z njim pomotoma poimenovana *Simfonija št. 96*. Tako je *Simfonija št. 102*, edina med zadnjimi šestimi Haydnovimi simfonijami, nepravilno ostala brez imena.

Prava »čudežna« skladba sodi v vrh skladateljeve simfonične ustvarjalnosti. Haydn, tudi sicer znan po glasbenem humorju, ga je v *Simfoniji št. 102* prekril z

Portret Josepha Haydna,
Thomas Hardy, olje na
platnu, 1791, Kraljevi
glasbeni kolidž v Londonu

zelo prefinjenimi glasbenooblikovnimi posegi. »Oče simfonije« se igra s (takrat že) pričakovanimi vzorci, s čimer popestri glasbeno dogajanje. Tovrstni humor je angleško poslušalstvo konec 18. stoletja zelo dobro razumelo, zato si je skladatelj lahko privoščil številne samonanašalne glasbene šale: marsikatera glasbenoformalna enota ni dosledno ponovljena, temveč rahlo spremenjena vznikne na nepričakovanem strukturnem mestu. Glasbena periodičnost je mestoma podrta; lažne reprize v sonatnih stavkih so vedno pogostejše, modulacije v izpeljavi daljše in bolj napete. Kot večino »londonskih« simfonij tudi *Simfonijo št. 102* začinja počasni uvod, toda Haydn se v prvem stavku odpove svoji značilni monotematičnosti in vpelje enakovredno drugo temo, ki se v izpeljavi skupaj s prvo pogosto prekriva, mestoma pa ustvari tudi latentno

polifono glasbeno tkivo. Počasni stavek v F-duru najdemo (v fis-molu) tudi v Haydnovem *Klavirskem triu*, *Hob. XV:26*. Drugi stavek, sicer tema z variacijami, predstavlja vrh skladateljevega pristopa k orkestrskemu zvenu z zadušeni trobentami, združenimi s timpani, in izrazito solističnim partom violončela. Tretji, menuetni stavek napoveduje rustikalni značaj kasnejših Beethovnovih scherzov. Sklepni *Presto* kot sonatni rondo prinaša niz krajših glasbenih motivov, ki jih Haydn kalejdoskopsko razporeja in združuje skozi ta viharini stavek.

Večji orkestrski korpus, ki ga je Haydn imel v Angliji – za razliko od manj številčnega na Esterházyjevem dvoru v Eisenstadtu –, oblikuje zvočnost **Simfonije št. 104 v D-duru, »Londonske«**. Tudi to delo začena počasni uvod v d-molu z motivom fanfar, čemur sledi monotematski sonatni stavek v istoimenskem duru. Počasni drugi stavek je prav tako prežet s haydnovskim smislom za humor in igranjem s pričakovanji, saj združuje pesemsko obliko in temo z variacijami. Čeprav je celotna simfonija tematsko povezana, sta si motiva počasnega uvoda in tretjega stavka (menueta) še posebej podobna. Skladateljeva motivična ekonomičnost se odraža v uporabi iste glasbene geste, in sicer v melodičnem skoku navzdol in navzgor k ponavljajočemu se tonu. Četrty stavek pa se je v glasbeno zgodovino zapisal kot svojevrstna posebnost: melodija finalnega *Spiritosa* je enaka melodiji hrvaške ljudske pesmi *Oj, Jelena, Jelena, jabuka zelena*. Haydn je tudi sicer v svojih delih občasno uporabljal motive iz hrvaške ljudske zakladnice – predloga za melodijo skladbe, ki je kasneje postala nemška himna, je prav tako tamkajšnje ljudsko izročilo –, zato je (etno)muzikolog Franjo Kuhač domneval, da je

skladatelj hrvaškega rodu. Res je, da v Haydnovem času ni bilo nič nenavadnega, če so skladatelji posegali po motivih iz ljudske glasbe, toda ne gre pozabiti, da so priljubljene melodije tudi hitro ponarodele in s tem izgubile stik z izvornim okoljem.

Skladatelj, ki se je veliko posvečal preučevanju ljudske glasbe, je bil **Béla Bartók**. Teoretični in etnomuzikološki pristop k ljudskemu izročilu je vplival na njegov skladateljski slog, vendar ne kot vir neposredno prevzetih glasbenih oziroma melodičnih citatov, temveč kot oblikovna in snovna opora. Bartókova glasba ima pridih ljudskega, ne da bi si tradicijsko glasbo prilastila: od nje se uči in prevzema značilne intervale, ritmične vzorce, kompozicijske rešitve in strukturno zasnovo, hkrati pa nič od tega ne moremo pripisati zgolj enemu izmed obravnavanih izročil. Bartók je bil ob skladateljskem in etnomuzikološkem udejstvovanju predvsem odličen pianist in je za klavir napisal celo vrsto novih skladb. Izvedba njegovega prvega klavirskega koncerta je nekam neslavno propadla, saj je bil orkestrski part pretežak za tedanje Newyorške filharmonike. **Koncert za klavir in orkester št. 2** (1931) je skladatelj zasnoval nekoliko manj virtuosno od starejšega koncertnega brata, toda tudi ta velja za skoraj neobvladljivo pianistično preizkušnjo, saj je solistični part vseskozi virtuosno, tehnično in izrazno zahteven. Skladba je v celoti zasnovana zrcalno, v obliki loka, jedrni višek pa doseže v hitrem delu drugega stavka. Prvi in tretji stavek sta motivično povezana, kajti slednji je »odsev« prejšnjega: teme in motive najdemo v inverziji, retrogradnem postopu ter retrogradni inverziji. Če bi

prvi stavek lahko označili kot sonatni, je tretji rondojski, toda oblika je bolj podrejena siceršnjim Bartókovim kompozicijskim značilnostim: uporabi zlatega reza in formalno-oblikovnim ter motivičnim zrcalnim odsevom. Okvirna stavka se napajata pri ljudski glasbi, prepredena pa sta tudi z vtisi skladateljskih prvin Johanna Sebastiana Bacha in Igorja Stravinskega. Vpliv slednjega se kaže v nenavadni orkestraciji Bartókovega *Drugega klavirskega koncerta*, saj »spremljajo« klavir v prvem stavku samo pihalna, trobilna in tolkalska sekcija, godal pa ne srečamo. Le v tretjem stavku orkester v celoti podpira solistični inštrument. Drugi stavek pa najbolj izrazito sopostavlja klavir in timpane, kar privede do nenavadne, celo nekoliko sanjave zvočnosti. Ravno ta sodi v t. i. Bartókovo nočno glasbo, za katero sta značilna pridušen zvok in motivično gost glasbeni stavek: komaj razločno glasbeno tkivo je posledica nepreglednega motivičnega vrenja pod megleno zvočno kupolo.

Ivana Maričić

Foto: Darja Štravs Tisu

Philipp von Steinaecker

Philipp von Steinaecker je bil prvi dirigent programa »Melgaardov mladi dirigent« pri londonskem ansamblu Orchestra of the Age of Enlightenment in je od tedaj nabral veliko izkušenj kot gostujoči dirigent številnih orkestrrov. Enako prepričljiv je v nemškem romantičnem repertoarju kot v glasbenih delih druge dunajske šole, s posebno ljubeznijo in poglobljenim razumevanjem slogovnih značilnosti pa se posveča glasbi baroka in klasicizma in s tem namenom je na njegovo pobudo nastala tudi zasedba Musica Saeculorum.

Sprva se je izobraževal kot violončelist. Na njegov glasbeni razvoj sta pomembno vplivala sir John Eliot Gardiner, s katerim je veliko sodeloval pri Orchestre Révolutionnaire et Romantique, ter Claudio Abbado – bil je Abbadov asistent dirigent in gostujoči dirigent njegovega Orkestra Mozart, pred tem pa ustanovni član Mahlerjevega komornega orkestra in član Luzernskega festivalskega orkestra.

Po več uspešnih sodelovanjih z Orkestrom Slovenske filharmonije je bil do konca sezone 2020/21 imenovan za glavnega gostujočega dirigenta.

S septembrom 2020 je prevzel mesto glavnega gostujočega dirigenta Reškega simfoničnega orkestra. Je tudi umetniški vodja orkestra Mahlerjeve akademije v Bocnu.

Sodeloval je z mnogimi vodilnimi instrumentalnimi solisti in pevci, kot so Camilla Tilling, Dorothea Röschmann, Isabelle Faust, Guy Braunstein, Daniel Müller-Schott, Fazil Say, Sara Mingardo, Andrew Staples, Mia Person, Hanno Müller-Brachmann, Peter Harvey in Boris Belkin.

Med njegovimi nedavnimi pomembnejšimi nastopi sta debija z Orkestrom Gürzenich iz Kölna in Škotskim komornim orkestrom ter angažmaji z Orkestrom Maggio Musicale Fiorentino, Tokijskim metropolitanskim simfoničnim orkestrom, Švedskim radijskim simfoničnim orkestrom, haaškim Orkestrom Residentie, Novo japonsko filharmonijo, Praško filharmonijo in Mahlerjevim komornim orkestrom. Dirigiral je tudi opernim produkcijam. Odlično ocenjene so bile Mozartova *Čarobna piščal* v Filharmoničnem gledališču v Veroni, Gounodova *Golobica* na Akademiji Chigiana v Sieni, Händlov *Julij Cezar* na Pariškem konservatoriju in Kálmánova opereta *Kneginja čardaša* v Mestnem gledališču v Bocnu.

V njegovi diskografiji izstopajo Händlov oratorij *Mesija* in Haydnovo *Stvarjenje*, ki je bilo nominirano za mednarodno nagrado International Classic Music Award 2015, Brucknerjeva *Prva simfonija*, Mahlerjev cikel *Pesem o Zemlji* ter zgoščenka Mozartovih in Gluckovih arij v sodelovanju s sopranistko Camillo Tilling.

pianist

Foto: Christina Asimakopoulou

Aleksandar Madžar

Pianist **Aleksandar Madžar** se je rodil leta 1968 v Beogradu. Klavir je začel igrati pri Gordani Malinović, kasneje pa je študiral še pri Arbu Valdmu, Eliso Virsaladze in Danielu Blumenthalu v Novem Sadu, Beogradu, Moskvi in Bruslju. Prejel je nagrade na Mednarodnih klavirskih tekmovanjih Ferruccio Busoni in Umberto Micheli ter na tekmovanjih v Ženevi in Leedsu, leta 1990 pa je debitiral z Berlinskimi filharmoniki in Ivánom Fischerjem. Od takrat redno igra po vsej Evropi ter gradi bogato in raznoliko kariero z recitali, koncerti (z Andréjem Previnom, Marcellom Viottijem, Paavom Järvijem, Andrisom Nelsonsom) in komorno glasbo. Bil je tudi na turnejah v Severni in Južni Ameriki, Južni Afriki, na Daljnem vzhodu in v Avstraliji. Do sedaj je nastopil v dvorani Wigmore,

Théâtre de la Ville v Parizu, Palači lepih umetnosti v Bruslju in Concertgebouwu v Amsterdamu. Umetniško sodeluje s kvartetom Takács, violinistom Anthonyjem Marwoodom, violinistko Vilde Frang in sopranistko Juliane Banse. Poučuje na Kraljevem konservatoriju v Bruslju ter na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Hamburgu.

**slovenska
filharmonija**

Slovenska filharmonija – Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 1

Izdala: Slovenska filharmonija

Direktor in umetniški vodja OSF: Matej Šarc

Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič

Avtorica spremne besede: Ivana Maričič

Jezikovni pregled: Ana Kodelja

Oblikovanje: Sliced

Prelom: Vlado Trifkovič

Fotografija na naslovnici: Annemone Taake

Tisk: Birografika Bori, Ljubljana

Naklada: 600 izvodov

Ljubljana, september 2021

Redakcija koncertnega lista je bila zaključena
27. septembra 2021.

ISSN 2350-5117

V sodelovanju s programom ARS – 3. programom Radia Slovenija.

Medijski pokrovitelj:

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
F +386 1 2410 900
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije.
Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.